

78

К 815

Явор Конов

Лексикографско,
историографско &
библиографско наследство
на Себастиан дьо Бросар
(1655-1730) –
духовник, музикант & ерудит

Музикално общество „Васил Стефанов“
София

Съдържание:

Table des matières:

УВОДНИ СТРАНИЦИ

INTRODUCTION стр./р. XI

ПРЕГЛЕД НА ЛИТЕРАТУРАТА ЗА СЕБАСТИАН ДЪО БРОСАР

VUE ESSENTIELLE SUR LA LITTÉRATURE DÉDIÉE
À SÉBASTIEN DE BROSSARD стр./р. XV

ОСНОВАНИЯ ЗА НАПИСВАНЕ НА МОНОГРАФИЯТА

RAISONS ESSENTIELLES
DE LA MONOGRAPHIE стр./р. XXXV

Глава 1: АКЦЕНТИ ВЪРХУ ЖИТЕЙСКИЯ ПЪТ И ТВОРЧЕСТВОТО НА СЕБАСТИАН ДЪО БРОСАР

Chapitre 1: ACCENTS SUR LA VIE
ET L'ŒUVRE DE SÉBASTIEN DE BROSSARD стр./р. 1

1.1. Произход и образование

Origine et éducation стр./р. 2

1.1.1. В Каан

À Caen стр./р. 3

1.2. Професионален път

Voie professionnelle стр./р. 6

1.2.1. В катедралата в Се

À la cathédrale à Sées стр./р. 6

1.2.2. В Париж

À Paris стр./р. 7

1.2.3. В катедралата в Страсбург

À la cathédrale à Strasbourg стр./р. 21

1.2.4. В катедралата в Мо

À la cathédrale à Meaux стр./р. 41

Глава 2: АКЦЕНТИ ВЪРХУ ТЕОРЕТИЧНОТО НАСЛЕДСТВО НА СЕБАСТИАН ДЪО БРОСАР

Chapitre 2: ACCENTS SUR L'HÉRITAGE THÉORIQUE DE SÉBASTIEN DE BROSSARD стр./р. 99

2.1. Речникът по музика

Le *Dictionnaire de musique* стр./р. 99

2.1.1. Италианският вкус на Себастиан дьо Бросар

Le goût italien de Sébastien de Brossard стр./р. 107

2.1.2. „Изворите“ на информация на Дьо Бросар при изготвянето на *Речника по музика*, т.е. за „Каталога на авторите“, оповестен от Дьо Бросар като допълнение към неговия *Dictionnaire (sic, Я. К.) de musique*

Les sources d'information de Sébastien de Brossard en train de la préparation de son *Dictionnaire de musique*, i.e. sommaire sur le “Catalogue des auteurs”, fait de De Brossard comme complément de son *Dictionnaire (sic, Y. K.) de musique* стр./р. 128

2.1.3. Речникът в различните му издания

Le *Dictionnaire* en ses éditions différentes стр./р. 173

2.1.4. Отражението на *Речника* на Дьо Бросар върху следващи лексикографски издания от същата епоха. Опит за сравнение с първото от тях – *Музикалния лексикон* на Валтер (1732)

L'influence du *Dictionnaire de Musique*

de De Brossard sur des éditions lexicographiques suivante de la même époque. Examen comparative sur le *Musicalisches Lexikon* de Walther (1732) стр./р. 214

2.1.5. Опит за тематична систематизация на лексикографските единици от *Речника* на Дьо Бросар и квантификация на сформираните класове

Essai de construire une systématisation thématique des unités lexicographiques du *Dictionnaire* de De Brossard et quantification des classes formées стр./р. 231

2.2. *Каталогът* на Колекцията („Кабинета по музика“) на Себастиан дьо Бросар; хроника на предаването ѝ на Кралската библиотека

Le Catalogue de la Collection (le “Cabinet de Musique”) de Sébastien de Brossard ; chronologie de sa livraison à la Bibliothèque Royale стр./р. 274

2.2.1. Обем, систематика и съдържание

Volume, systématisation, conteneue стр./р. 279

2.2.2. Основни тематични линии в Колекцията

Lignes thématiques essentielles de la Collection стр./р. 309

2.2.2.1. Basso continuo

Basse continue стр./р. 309

2.2.2.1.1. Опит за съставяне на относително изчерпателен списък на трактатите по басо континуо (появили се до смъртта на Дьо Бросар) с акцент върху наличните в *Каталога* към Колекцията френски и чуждестранни трактати

Essai de dresser une liste plus riche des traités de basso continuo (paru jusqu’à la mort de Sébastien de Brossard) y compris un accent sur les traités français et étrangers se trouvant dans la Collection стр./р. 310

2.2.2.2. Мутации

Muances стр./р.333

2.2.2.2.1. Опит за хронологично представяне на въвеждането на сричките „си“ и „до“ в музикалната теория и практика в Европа

Essai de présenter en ordre chronologique l’introduction des syllabes « si » et « do » dans la pratique musicale en Europe стр./р. 335

2.2.2.3. Спорът около различията между италианската и френската музика в епохата на „Краля-Слънце”

La polémique concernant les différences entre la musique italienne et la musique française à l'époque du Roi Soleil стр./р. 340

2.2.2.4. Представата за развитието на музиката по времето на „Краля-Слънце”

L'idée du développement de la musique à l'époque du Roi Soleil стр./р. 343

2.2.3. Интересите и вкусовете на Дьо Бросар като библиофил и колекционер

Les intérêts et les goûts de De Brossard comme bibliophile et collectionneur стр./р. 366

2.2.4. Личностни характеристики на Дьо Бросар, прозиращи в Колекцията

Des caractéristiques personnelles de De Brossard vues à travers de la Collection стр./р. 368

Глава 3: АКЦЕНТИ ВЪРХУ СОЦИО-КУЛТУРАЛНИТЕ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА КЪМ ДУХОВНИКА – МУЗИКАНТ И ЕРУДИТ – В ЕПОХАТА НА „КРАЛЯ-СЛЪНЦЕ”

Chapitre 3: ACCENTS SUR LES DÉFIS SOCIO-CULTURELS ET PROFESSIONNELS DU PRÊTRE – MUSICIEN ET ÉRUDIT – À L'ÉPOQUE DU ROI SOLEIL стр./р. 377

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ СТРАНИЦИ

CONCLUSION стр./р. 413

Приложение

Supplément стр./р. 523

Референтни източници

Ouvrages de référence стр./р. 427

УВОДНИ СТРАНИЦИ

Името на Себастиан дьо Бросар (Sébastien de Brossard, 1655–1730) за първи път чух в началните ми студентски години (1985–1987), в Държавната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ – София. Проф. д.н. Димитър Христов сподели веднъж, че една от мечтите му е някой да преведе на български език *Речника* на С. дьо Бросар, авторът на първия не само френски, но и първи модерен европейски речник по музика (по музикална терминология), написан на говорим език. Духовник и музикант, изпълнител, композитор, теоретик, педагог, библиофил и библиограф, известен в историята най-вече като лексикограф, за своето време С. дьо Бросар е един от най-големите ерудити в областта на музиката.

Именно проф. Христов, с огромните си и разнообразни познания и интереси, е знаел стойността на *Речника* на Дьо Бросар, поради което изписал за библиотеката на ДМА два екземпляра от появилия се през 1965 репринт на второто издание от 1705¹.

Многократни и настоятелни са били поканите на проф. Христов към мен да направя този превод – и най-вече това да бъде превод с коментар. Начинание, което в онези години ми се струваше непреодолимо трудно – не само като време и усилия, но и като историко–теоретична подготовка извън рамките на „рутинното“ обучение на музиколога в ДМА (по същество – от времето на Й. С. Бах до първата половина на ХХ век).

Но животът поднася най-различни и непредвидими изненади. След като по стечение на обстоятелствата² у мен се

¹ *Речник по музика, съдържащ обяснение на най-употребяваните в музиката гръцки, латински, италиански и френски термини*, Париж, Балар, 1703, вж. достъпното факсимилно издание Brossard, S. de: *Dictionnaire (sic, Я. К.) de Musique, contenant une explication des Termes Grecs, Latins, Italiens, & François, les plus usitez dans la Musique*, seconde édition, 1705, R / Hilversum, Frits Knuf, 1965.

² В това число и основаването през 1993 на Ансамбъл за барокова музика „Инвента“ – София.

засили интересът към теорията и практиката на музиката от епохата на барока, се „сблъсках“ с необходимостта да ползвам многократно и задълбочено *Речника* на Дьо Бросар. Подготвяйки се за майсторски клас по клавиесин към Музикалната академия „Оторино Респиги“, проведен в Орвието (Италия) в 1995, проучвах трактатите на Дьо Сен Ламбер, върху първия от тях защитих докторска дисертация, впоследствие и двата преведох и издадох³ богато анулирани – в хода на работата ползвах активно и постоянно *Речника* на Дьо Бросар.

И така, повече от 10 години ползвам *Речника* на Дьо Бросар като основен референтен източник: освен при работата си над трактатите на Дьо Сен Ламбер, още при превода на трактата от Моцарт⁴, при превода на трактата *Изкуството на контрапункта* на Царлино⁵, при работата върху монографията

³ De Saint Lambert, M.: *Les Principes du Clavecin. Contenant une Explication exacte de tout ce qui concerne la Tablature & le Clavier. Avec des Remarques nécessaires pour l'intelligence de plusieurs difficultés de la musique. Le tout divisé par Chapitres selon l'ordre de matières.* A Paris, Chez Christophe Ballard, seul Imprimeur du Roy pour Musique, rue S. Jean de Beauvais, au Mont-Parnass. M. DCCII. Avec Privilège de Sa Majesté. /R Michel de Saint-Lambert, *Les Principes du Clavecin*, Minkoff Reprint, Genève, 1974; De Saint Lambert, M.: *Nouveau Traité de l'Accompagnement du Clavecin, de l'Orgue, et des Autres Instruments.* A Paris, Chez Christophe Ballard, seul Imprimeur du Roy pour Musique, rue S. Jean de Beauvais, au Mont-Parnass. M. DCCVII. Avec Privilège de Sa Majesté, R / Michel de Saint Lambert, *Nouveau Traité de l'Accompagnement du Clavecin, de l'Orgue, et des Autres Instruments*, Minkoff Reprint, Genève, 1974, вж. Дьо Сен Ламбер: *Принципите на клавиесина* (Париж, 1702), *Нов трактат за акотпанитента на клавиесин, на орган и на други инструменти* (Париж, 1707), анулирани преводи Я. Конов. Конов, Я.: *Първият трактат по клавиесин – “Принципите на клавиесина”, Дьо Сен Ламбер, Париж, 1702* – дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен доктор, София (1997), София, Музикално общество “Васил Стефанов”, 1998. Многобройните (близо 440) анулации на тези преводи и на дисертацията (345) не бяха самоцелни – те в най-голяма степен се породиха от проучването ми на голям брой източници с желанието да осветля явления и процеси като причина, същност и еволюция.

⁴ Вж. Моцарт, В. А.: *Практически елетенти на генералбаса*, анулиран превод Я. Конов, София, Музикално общество “Васил Стефанов”, 1999.

⁵ Вж. Царлино, Дж.: *Изкуството на контрапункта* (Книга III от четиритомния трактат *Le Istitutioni harmoniche*, Венеция, 1558), анулиран превод Я. Конов, София, Музикално общество „Васил Стефанов”, 2003, 374 стр.

„За Джозефо Царлино и Изкуството на контрапункта”⁶... Или ако обобщя: в работата си като музиколог почти постоянно ползвам *Речника* на Дьо Бросар.

Ето как се оказва естествено от няколко години да работя и върху превода на *Речника* на Дьо Бросар, който вече завърших.

Загълбочавайки се все повече и повече в написаното за живота и делото на Дьо Бросар, разкривах много страни от неговата уникална личност, насочена, успоредно с работата му на духовник, към многообразието от дейности на призвания музикант: към композиция, музициране, преподаване, колекционирание и изучаване на манускрипти и издания на сакрална и светска музика, на музикално-исторически и музикално-теоретични трактати, както и в областта на лексикографията.

Оказа че, че *Речникът* на Себастиан дьо Бросар, на който авторът му дължи в най-голяма степен авторитета и известността си и приживе, и след смъртта си, е едно съвсем начално стъпало към изгубените впоследствие фундаментални трудове на Дьо Бросар: *Dictionnaire des auteurs* (*Речник на авторите*) и *Dictionnaire dogmatique*⁷ (*Систематичен речник*), в това число и неговия голям *Traité général de la musique* (*Общ трактат за музиката*). Тези трудове го разкриват и като музикант-теоретик (дори и да е най-вече „приложен теоретик”), и като музикант-историк – в това число историк и на музикалната теория (една толкова модерна в наши дни дисциплина!). Естествено, трябва да се имат предвид и рамките, в които познанията в неговата епоха го затварят.

Личността и делото на Себастиан дьо Бросар ме развълнуваха дълбоко, а новите ми познания ме подтикнаха да потърся преценки и литература за Дьо Бросар, с която да запозная читателя, излагайки я хронологично (макар и накратко), след което да представя основанията си за написване на настоящата монография „Лексикографско, историографско & библиографско наследство на Себастиан дьо Бросар (1655-1730) – духовник, музикант & ерудит”.

Авторът, декември 2008

⁶ Вж. Конов, Я.: *За Джозефо Царлино и Изкуството на контрапункта*, Музикално общество „Васил Стефанов”, София, 2004, 332 стр.

⁷ Вж. бел. №№ 187-188 на стр. 99-100.